УДК 332.14
JEL Classification: Q56, Q58, O44, P18

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ІНТЕГРАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ «ЗЕЛЕНОГО» УПРАВЛІННЯ В ЕКОНОМІЧНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ

МАЙСТРЕНКО Ольга
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
https://orcid.org/0000-0002-8007-3191
olga.maistrenko@hneu.net

У статті здійснено теоретико-методологічне обґрунтування та розроблено концептуальну архітектуру інтеграції механізмів управління «зеленою» конкурентоспроможністю в систему національної економічної політики України в умовах повоєнної відбудови та євроінтеграційних викликів. Доведено, що традиційна практика фрагментарного регулювання вичерпала свій потенціал, тому запропоновано перехід до системної моделі взаємодії (policy mix), яка об'єднує інституційний, економічний, організаційно-управлінський, інноваційно-технологічний, мотиваційно-кадровий механізми, а також механізми державної підтримки та стимулювання відповідальної поведінки. Науково обґрунтовано ключову роль інформаційно-цифрового контуру як наскрізної мета-надбудови, що забезпечує інтероперабельність державних платформ (DREAM, ЕкоСистема, Prozorro, ДАР, AKIS, SaveEcoBot, Дія) та уможливлює практичне застосування інструменту «зеленого фільтра» в управлінні публічними інвестиціями. Проведено детальний аналіз цільових індикаторів Національного плану з енергетики та клімату (НПЕК) до 2030 року та оцінено загрози від запровадження Європейським Союзом механізму вуглецевого коригування імпорту (CBAM) для базових галузей вітчизняного експорту. Виявлено внутрішні інституційно-фінансові деформації економічного механізму та запропоновано шляхи їх подолання через розвиток зелених аукціонів, пільгового кредитування й екологічного страхування. Розкрито міжпоколінний вимір мотиваційно-кадрового механізму крізь призму формування «зеленого» людського капіталу. Доведено, що реалізація розробленої концепції забезпечує досягнення потужного мультиплікативного ефекту у п'яти ключових вимірах – від екологічної стійкості до міжнародної конкурентоспроможності. Водночас активне залучення вітчизняного потенціалу критичної сировини дозволить перетворити національну економіку на ключового технологічного партнера ЄС у секторі чистих технологій (Clean-tech). Доведено, що наявність в Україні значних запасів критичних сировинних матеріалів створює унікальну базу для модернізації за принципом Build Back Better та інтеграції в європейські ланцюги створення доданої вартості.

Ключові слова: національна економічна політика, інтегровані механізми, Європейський зелений курс, Національний план з енергетики та клімату (НПЕК), цифрова надбудова, «зелений фільтр», стійкий розвиток, повоєнна відбудова.

https://doi.org/10.31891/mdes/2026-22-55

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons CC-BY 4.0

Стаття надійшла до редакції / Received 30.09.2026
Прийнята до друку / Accepted 04.11.2026
Опубліковано / Published 12.11.2026

© МАЙСТРЕНКО Ольга

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Подолання катастрофічних соціально-економічних, матеріально-технічних та інфраструктурних наслідків військового конфлікту, а також закладення підвалин для створення довгострокових і стійких конкурентних переваг економікою України вимагають фундаментального переосмислення системних засад державного управління та макроекономічного регулювання. Традиційні підходи до стимулювання економічного зростання, базовані на екстенсивному використанні природно-ресурсного потенціалу та збереженні високої енерго- й матеріалоємності виробництва, остаточно вичерпали свою ефективність і виступають стримуючим чинником національного розвитку. Ключовим імперативом повоєнної відбудови постає розробка та імплементація дієвих інституційно-економічних механізмів, орієнтованих на трансформацію структури національного господарства та формування унікальної цінності українського продукту, спроможної забезпечити йому пріоритетні позиції на внутрішньому та глобальному ринках.

У сучасних умовах глобального технологічного переходу створення стійких стратегічних конкурентних переваг нерозривно пов'язане з глибинними екологічними трансформаціями моделей управління національними економічними системами. У центрі трансформацій постає системна інтеграція механізмів, спроможних перетворити екологічні виклики, виснаження ресурсів, деградацію екосистем та суворі кліматичні обмеження на нові імпульси та джерела якісного розвитку національної економіки. Перехід до низьковуглецевої, циркулярної та цифрової економічної моделі виступає єдиним можливим вектором забезпечення довгострокової національної безпеки, збереження екологічного балансу та гарантування експортної спроможності вітчизняного бізнесу в умовах жорсткого регуляторного тиску з боку міжнародних торговельних партнерів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретико-методологічний базис дослідження механізмів конкурентного розвитку національних економічних систем формувався протягом тривалого еволюційного поступу економічної думки. Фундаментальні поняття конкурентоспроможності, її факторів та джерел висвітлено у класичних та неокласичних працях А. Сміта, А. Маршалла, Й. Шумпетера та М. Портера. У сучасній науковій дискусії акцент зміщується від аналізу традиційних цінових, ресурсних, організаційних та управлінських важелів до обґрунтування концепцій забезпечення стійких конкурентних переваг на основі інноваційного та екологічного трансформаційного потенціалу.

У вітчизняній економічній науці значний внесок у дослідження інноваційного та економічного механізмів як головних драйверів підвищення конкурентоспроможності зробили Л. С. Безугла, Л. І. Федулова, С. М. Ілляшенко, В. М. Геєць, О. І. Амоша, А. А. Чухно, Ю. М. Бажал та інші науковці. Практичні аспекти розробки та реалізації інструментів економічного механізму господарювання та регулювання ринкових процесів висвітлені у дослідженнях Ю. Б. Іванова, Т. П. Саблук, Ю. О. Лупенка, В. В. Лагодієнка, Т. А. Власенко, А. А. Пилипенка, М. Ф. Кропивка [1-10].

Незважаючи на потужний заділ наукових праць, ізольоване вивчення окремих механізмів регулювання вже не відповідає масштабам викликів, з якими зіштовхується економіка України. Наразі відсутня цілісна концептуальна архітектура, яка б забезпечувала узгоджену, синергічну дію інституційного, економічного, організаційно-управлінського, інноваційно-технологічного, мотиваційно-кадрового механізмів, а також механізмів державної підтримки та стимулювання соціально-екологічної поведінки. Потребує належного наукового обґрунтування функціональна роль цифровізації не як окремого елемента цієї системи, а як наскрізної мета-надбудови (інформаційного контуру), що гарантує інтероперабельність даних, прозорість прийняття рішень та зворотний зв'язок на всіх рівнях управління.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті теоретико-методологічне обґрунтування, розробка концептуальної архітектури та визначення прикладного інструментарію системної інтеграції механізмів управління «зеленою» конкурентоспроможністю в систему національної економічної політики України для забезпечення сталого розвитку та формування довгострокових стратегічних переваг у повоєнний період.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Забезпечення глибоких структурних перетворень у національному господарстві вимагає відходу від традиційної практики фрагментарного регулювання та формування єдиного інтегрованого механізму управління «зеленою» конкурентоспроможністю. Зазначений механізм являє собою складну підсистемну архітектуру, в якій кожен компонент володіє унікальним елементним складом і цільовим спрямуванням, проте максимальна ефективність досягається виключно за рахунок їхньої узгодженої, взаємодоповнюючої дії.

Інституційний механізм утворює базис системи, поєднуючи нормативно-правовий фундамент, регуляторні інституції, інститути публічно-приватного партнерства та контрольно-координаційні органи. Його функція полягає у легітимізації екологічних вимог, гармонізації вітчизняного законодавства зі стандартами ЄС та створенні сприятливого інституційного середовища для сталого господарювання.

Економічний механізм об'єднує сукупність фінансово-кредитних, інвестиційних, податкових, цінових, страхових та митно-тарифних важелів. Він спрямований на перерозподіл фінансових потоків у напрямку низьковуглецевих проєктів, дестимулювання ресурсоємних виробництв через інструменти вуглецевого ціноутворення та створення економічних мотивацій для модернізації промисловості.

Організаційно-управлінський механізм охоплює всі види ресурсно-облікового, аналітичного та кадровго забезпечення управлінських процесів на підприємствах та в органах влади. Він забезпечує стандартизацію процесів на основі міжнародних систем екологічного менеджменту, проведення еко-аудиту, формування систем зворотного зв'язку та моніторинг досягнення стратегічних цілей.

Інноваційно-технологічний механізм виступає головним рушієм технологічного оновлення. Він поєднує науково-дослідну складову (R&D), інфраструктурну підтримку (інноваційні кластери,

технологічні парки), інструменти комерціалізації екологічних інновацій (Clean-tech) та трансфер передових енергоефективних і циркулярних технологій.

Механізм державної підтримки акумулює прямі й опосередковані бюджетні стимули, компенсаційні програми, дотації, державні гарантії та субвенції, покликані знизити інвестиційні ризики та заповнити прогалини ринкового саморегулювання на початкових етапах екологічної перебудови.

Мотиваційно-кадровий механізм відповідає за формування «зеленого» людського капіталу, розбудову систем «зеленого» HRM, впровадження екологічних KPI для оцінки праці та подолання міжпоколінних конфліктів у процесі впровадження принципів сталого розвитку.

Механізм стимулювання відповідальної соціально-екологічної поведінки формує ціннісні орієнтири та моделі поведінки для всіх стейкхолдерів — від окремого споживача до великих корпорацій і територіальних громад, використовуючи інструменти еко-сертифікації, ESG-рейтингування та соціального інформування.

Фундаментальним елементом розробленої архітектури є визначення місця та ролі інформаційно-цифрового інструментарію. На відміну від традиційних підходів, де діджиталізація розглядається як один із лінійних елементів управління, у запропонованій концепції інформаційно-цифровий механізм позиціонується як наскрізна «цифрова надбудова» (мета-механізм або цифровий контур).

Зазначена цифрова надбудова пронизує елементний склад кожного з семи базових механізмів, забезпечуючи формування єдиного, відкритого та прозорого інформаційного середовища. Вона реалізує функції наскрізного збору даних, їх верифікації, оперативної координації управлінських впливів, моніторингу результатів у реальному часі, оцінювання ризиків та автоматизованого коригування рішень на основі аналізу великих масивів даних (Big Data).

Формування екологічних конкурентних переваг національної економіки здійснюється в межах чітко окресленої нормативно-правової системи, що визначає стратегічні орієнтири економічної політики України. Зазначені орієнтири повністю корелюють із ключовими напрямами стимулювання «зеленої» економіки, виділеними Європейською Комісією, зокрема щодо розвитку відновлюваної енергетики, підтримки раціонального землекористування, реалізації концепції «smart-міст», розширення фінансово-податкових інструментів та стимулювання екологічного транспорту.

Ключові нормативно-правові акти та стратегічні документи України у цій сфері охоплюють:

- Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» та Національну економічну стратегію на період до 2030 року [11,12].
- Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» та Довгострокову стратегію низьковуглецевого розвитку України до 2050 року [13-14].
- Закон України «Про енергетичну ефективність» та Енергетичну стратегію України до 2050 року [15-16].
- Національний план управління відходами до 2033 року, орієнтований на розбудову циркулярної економіки [17].
- Стратегію цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року [18].
- Стратегію розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року [19].

Важливим кроком на шляху інституційної інтеграції екологічної, енергетичної та економічної політики стало схвалення Кабінетом Міністрів України 25 червня 2024 року Національного плану з енергетики та клімату (НПЕК) на період до 2030 року [20]. Розроблений на виконання зобов'язань України в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства та вимог Регламенту (ЄС) 2018/1999, НПЕК враховує воєнні реалії, потреби відбудови та завдання щодо вступу України до ЄС [21].

Документ встановлює чіткі кількісні зобов'язання України, що виступають орієнтирами для залучення інвестицій та модернізації виробничих потужностей [21]:

Скорочення сукупних викидів парникових газів на 65% до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року.

Досягнення кліматичної нейтральності енергетичного сектору України до 2050 року.

Забезпечення частки відновлюваних джерел енергії у структурі валового кінцевого енергоспоживання на рівні не менше 27% у 2030 році.

Фіксація граничних обсягів первинного споживання енергії у 2030 році на рівні не більше 72,224 млн т н. е., а кінцевого споживання — не більше 42,168 млн т н. е.

Зниження рівня імпортозалежності від постачання енергоресурсів до 33% шляхом поглиблення диверсифікації джерел постачання (не більше 30% від одного постачальника).

Забезпечення економії енергії в будівлях органів державної влади на рівні не менше 21,4 тис. т н. е. на рік.

Критичним зовнішнім чинником, що вимагає негайної активації інтегрованого механізму управління «зеленою» конкурентоспроможністю, є запровадження Європейським Союзом Вуглецевого коригувального механізму імпорту (Carbon Border Adjustment Mechanism — CBAM)[22]. Набуття чинності вимогами щодо звітності про вуглецевий слід товарів із 1 жовтня 2023 року утворює суттєві регуляторні бар'єри для українських експортерів до ЄС [23].

Специфіка впливу CBAM полягає у тому, що під його дію підпадають базові галузі українського експорту — чорна металургія, цементна промисловість, виробництво мінеральних добрив, алюмінію, водню та електроенергії. Експертні оцінки свідчать, що реальний вплив CBAM на економіку України може виявитися у сотні разів вищим, ніж початково прогнозувала Європейська Комісія. Відсутність дієвих заходів із декарбонізації вітчизняного виробництва загрожує втратою європейського ринку, різким скороченням валютних надходжень, падінням обсягів промислового виробництва та зниженням доходів державного бюджету [22] .

Таблиця 1

Синхронізація національних цілей декарбонізації з вимогами Європейського зеленого курсу

Стратегічний орієнтир	Цільовий нормативний акт України	Порівняльні стандарти та орієнтири ЄС
Декарбонізація та скорочення викидів	НПЕК до 2030 р.: скорочення викидів ПГ на 65% до 1990 р..	EU Green Deal: скорочення викидів на 55% до 1990 р., нейтральність до 2050 р.
Відновлювана енергетика (ВДЕ)	НПЕК до 2030 р.: 27% ВДЕ у валовому кінцевому споживанні.	Директива RED III: досягнення 42,5–45% ВДЕ у споживанні ЄС до 2030 р.
Енергоефективність	Первинне споживання <= 72,224 млн т н. е.; економія в держбудівлях[2].	Директива EED: скорочення кінцевого споживання енергії на 11,7% до 2030 р.
Вуглецеве ціноутворення	Екологічний податок за викиди CO2 (30 грн/т).	Система торгівлі викидами (EU ETS) + Вуглецево-коригувальний механізм (CBAM).
Циркулярність та відходи	Нацплан управління відходами до 2033 року.	План дій з циркулярної економіки (CEAP), переробка 65% муніципальних відходів

Джерело: сформовано на основі [21]

Формування цілісної системи управління «зеленою» конкурентоспроможністю спирається на систему уніфікованих принципів. Світовий досвід розробки концепції «policy mix» (K. Rogge, K. Reichardt) акцентує увагу на принципах несуперечливості інструментів, узгодженості між рівнями управління, достовірності результатів та комплексності. Українська наукова школа (В. А. Омельяненко) доповнює цю конфігурацію принципами стратегічної спрямованості, адаптивності, системності та результативності.

Розвиваючи підходи, запропоновано авторську розробку системи принципів інтеграції механізмів управління, яка розмежовується за чотирма ієрархічними рівнями здійснення управлінського впливу (табл. 2)

Економічний механізм являє собою найбільш складну за структурою складову, аналіз якої виявив глибокі структурні деформації: низький стимулюючий ефект «зелених» тарифів на тлі високих боргів ДП «Гарантований покупець»; високу вартість залучення капіталу через високі облікові ставки та воєнні ризики; фрагментарний характер емісії «зелених» облігацій та низьку ліквідність фондового ринку; фактичну відсутність стандартних продуктів страхування кліматичних ризиків; нестабільність митно-тарифних пільг на імпорт екологічного обладнання; слабкий стимулюючий потенціал екологічного податку, ставки якого за викиди CO2 в Україні у десятки разів нижчі, ніж у ЄС. Для подолання деформацій необхідний перехід до диференційованих аукціонних квот, розширення програм компенсації відсоткових ставок, розвиток ринку цінних паперів та обов'язкового екологічного страхування.

Реалізація змін безпосередньо визначається мотиваційно-кадровим механізмом та формуванням «зеленого» людського капіталу з урахуванням міжпоколінної взаємодії:

- покоління X (керівна ланка) цінує стабільність, системність і довгострокові соціальні гарантії;
- покоління Y (міленіали) очолює підприємства, генерує еко-культуру, мотивується гнучкими виплатами за еко-KPI та вимірюваним імпактом;
- покоління Z виступає провайдером цифрових і екологічних цінностей, генеруючи Clean-tech стартапи завдяки високим цифровим навичкам.

Таблиця 2

Архітектура та функціональний контур інтеграції державних цифрових платформ у систему «зеленого» управління

Рівень ієрархії інтеграції	Назва принципу	Зміст та механізм реалізації принципу
1Рівень Базис цілепокладання	Системність	Формування цілісної структури механізмів без інформаційних та функціональних разривів.
	Стратегічна єдність	Орієнтація всіх важелів на досягнення цілей сталого розвитку та євроінтеграції.
2 Рівень Якість взаємодії	Узгодженість	Синхронізація нормативно-правових вимог із фінансово-кредитними стимулами.
	Комплексність	Поєднання прямих (адміністративних) та опосередкованих (ринкових) методів впливу.
3 Рівень Функціонал функціонування	Адаптивність	Оперативне реагування системи на макроекономічні шоки, воєнні загрози та зміни в ЄС.
	Цифрова конвергентність	Наскрізне поєднання платформ даних для автоматизації управлінського аналізу.
4 Рівень Загальний результат	Синергія	Отримання мультиплікативного ефекту (зростання ВВП при скороченні екологічного сліду).

Джерело: сформовано на основі [18,24,25].

В умовах обмеженості приватного капіталу державна підтримка набуває вирішального значення, адже охоплює прямі бюджетні видатки Міндовкілля (5–10 млрд грн щорічно), кредитування енергоефективності через АТ «Фонд декарбонізації» (понад 2,2 млрд грн), держпрограму «5-7-9%» (більше 10 млрд грн), гранти Фонду енергоефективності «Енергодім» / «ГрінДІМ», компенсації вартості техніки для агровиробників, підтримку органічного виробництва та кліматичної адаптації (зрошення і меліорація).

Механізм стимулювання відповідальної соціально-екологічної поведінки створює соціально-психологічне та економічне підґрунтя для реалізації екологічних трансформацій. Для бізнесу основними інструментами є впровадження незалежного ESG-аудиту, що підвищує капіталізацію та ринкову вартість брендів, а також екологічна сертифікація продукції, яка відкриває доступ до преміальних ринків ЄС.

Для населення та територіальних громад ключовими інструментами є інтернаціоналізація соціальних екологічних норм, застосування соціальних поведінкових важелів (Nudging), формування систем екологічних KPI для органів місцевого самоврядування та поширення цифрових сервісів інформування про стан довкілля.

Важливим інструментом практичної реалізації є інтеграція державних цифрових платформ: DREAM (управління публічними інвестиціями та проєктами відбудови), ЕкоСистема (екологічні дозвільні процедури), Prozorro (зелені публічні закупівлі та аукціони ВДЕ), ДАР (підтримка агровиробників), AKIS (інноваційні знання в агросекторі), SaveEcoBot (громадський екологічний моніторинг) та Дія (ідентифікація бізнесу). Поєднання цих платформ дозволяє реалізувати автоматизований інструмент «зеленого фільтра» для управління державними інвестиціями. «Зелений фільтр» здійснює автоматичну верифікацію проєктів відбудови за критеріями викидів, енергоефективності та циркулярності: у разі невідповідності екологічним стандартам проєкт позбавляється права на державне фінансування чи бюджетні гарантії, що забезпечує цільове спрямування коштів на сталий розвиток і підвищує довіру міжнародних донорів.

Реалізація розробленої концепції системної інтеграції механізмів управління забезпечує досягнення комплексного синергійного ефекту, який проявляється у п'яти взаємопов'язаних вимірах: економічному (зниження енергоємності ВВП, оптимізація виробничих витрат бізнесу та залучення міжнародних зелених інвестицій), екологічному (скорочення викидів парникових газів на 65% до 2030 року та досягнення кліматичної нейтральності енергетики до 2050 року), соціальному (створення нових робочих місць у секторі *Clean-tech*, збереження людського капіталу та підвищення добробуту населення), інноваційному (активізація R&D, діджиталізація процесів і

трансфер екологічних технологій) та міжнародному (нівелювання регуляторних бар'єрів CBAM і повноцінна інтеграція у європейські ринки).

Фундаментальною ресурсною передумовою формування довгострокових стратегічних переваг України на глобальному арені є її унікальна мінерально-сировинна база. На території держави зосереджено поклади 22 із 24 критичних сировинних матеріалів, офіційно визнаних Європейським Союзом стратегічно важливими для здійснення глобального зеленого та цифрового переходу. Зокрема, вітчизняний надропотенціал охоплює значні запаси літію, графіту, нікелю, титану, берилію та рідкісноземельних елементів, без яких неможливе виробництво акумуляторів, елементів відновлюваної енергетики та сучасного екологічного транспорту.

Залучення прямих інвестицій у видобуток і глибоку переробку цієї сировини безпосередньо на території України з подальшим створенням виробництв повного циклу дозволить здійснити якісний структурний стрибок. Замість сировинного придатку глобальної економіки національне господарство здатне перетворитися на ключового технологічного партнера ЄС у розбудові європейських ланцюгів чистих технологій, що гарантуватиме не лише відновлення знищеної інфраструктури за принципом *Build Back Better*, а й утвердження України як лідера сталого промислового розвитку у Східній Європі.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті проведеного дослідження здійснено теоретико-методологічне обґрунтування та розроблено концептуальну архітектуру інтеграції механізмів управління «зеленою» конкурентоспроможністю в систему національної економічної політики України. Традиційна практика відокремленого застосування регуляторних важелів є неефективною і потребує переходу до системної моделі policy mix, де інституційний, організаційно-управлінський, економічний, інноваційно-технологічний, мотиваційно-кадровий механізми, а також механізми державної підтримки та стимулювання відповідальної поведінки функціонують як єдине ціле.

Науково обґрунтовано специфічну роль інформаційно-цифрового контуру як наскрізної мета-надбудови, що забезпечує інтероперабельність даних державних платформ (DREAM, ЕкоСистема, Prozorro, ДАР, AKIS, SaveEcoBot, Дія) та створює підґрунтя для реалізації автоматизованого інструменту «зеленого фільтра» в управлінні публічними інвестиціями та відбудовою.

Здійснений аналіз економічного та державних механізмів виявив низку інституційних і фінансових деформацій, подолання яких вимагає переходу до конкурентних зелених аукціонів, розширення програм пільгового кредитування, підвищення ставок вуглецевого податку, розвитку екологічного страхування та гармонізації екологічних стандартів із вимогами Європейського зеленого курсу та НПЕК до 2030 року.

Розкрито міжпоколінний вимір мотиваційно-кадрового механізму та обґрунтовано вагомість «зеленого» людського капіталу у забезпеченні сталості трансформацій. Наявність 22 із 24 критичних сировинних матеріалів ЄС створює унікальний потенціал для відбудови національної промисловості за принципом Build Back Better та перетворення України на ключового учасника європейських ланцюгів доданої вартості у сфері чистих технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Smith A. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. The Electronic Classics Series. Pennsylvania State University, 2005. URL: https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf
2. Амоша О. І., Саломатіна Л. М. Інноваційний розвиток промислових підприємств у регіонах: проблеми та перспективи. *Економіка України*. 2017. № 3(664). С. 20–34. URL: https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/economyukr/article/download/2017-03-2/2017-03-2/16823
3. Власенко Т., Третяк А. Інноваційні підходи до управління трансформацією організаційних структур інтегрованих аграрних підприємств. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2024. № 3. С. 236–241. DOI: https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-33
4. Геєць В. М., Семиноженко В. П. *Інноваційні перспективи України*: монографія. Харків: Константа, 2006. 272 с.
5. Ілляшенко С. М. Стратегічне управління інноваційною діяльністю підприємства на засадах маркетингу інновацій. *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 12. С. 111–119.

6. Ільчук М. М., Свиноус І. В., Томашевська О. А. Методичні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності у сільському господарстві. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3(50). С. 115–122. DOI: https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18

7. Лагодієнко В. В., Артеменко Л. П., Лагодієнко В. В. Інноваційно-орієнтована стратегія підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Т. 8. № 2. С. 89–95. DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-12

8. Пилипенко А. А. *Стратегічна інтеграція підприємств: механізм управління та моделювання розвитку*: монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2008. 408 с.

9. Редько К. Ю., Гарник О. А., Лук'янихін В. О. Оцінка впливу інноваційного потенціалу на економічний розвиток: український контекст. *Академічні візії*. 2024. Вип. 32. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1199

10. Федулова Л. І., Шовкун І. А., Захарін С. В., Хаустов В. К., Миколайчук Н. С. *Технологічна модернізація промисловості України*: монографія / за ред. Л. І. Федулової. Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2008. 472 с.

11. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 № 2697-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text

12. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: постанова Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#Text

13. Про основні засади державної кліматичної політики: Закон України від 08.10.2024 № 3991-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text

14. Про схвалення Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 561-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2026-%D1%80#Text

15. Про енергетичну ефективність: Закон України від 21.10.2021 № 1818-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text

16. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2050 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text

17. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2033 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.12.2024 № 1353-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2024-%D1%80#Text

18. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 № 1351-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text

19. Про схвалення Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2024 № 1163-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-%D1%80#Text

20. Україна затвердила Національний план з енергетики та клімату. *Євроінтеграційний портал*. 27.06.2024. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-zatverdyla-natsionalnyj-plan-z-energetyky-ta-klimatu/

21. Про схвалення Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.06.2026 № 562-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-2026-%D1%80#Text

22. Бондар Г. Вплив CBAM на Україну виявився у 200 разів більшим, ніж прогнозувала Єврокомісія, – експерт. *УНІАН*. 29.06.2026. URL: https://www.unian.ua/economics/other/vpliv-cbam-na-ukrajinu-viyavivsya-u-200-raziv-bilshim-nizh-prognozuvala-yevrokomisiya-ekspert-13426440.html

23. Механізм коригування прикордонного вуглецевого податку (CBAM). *KPMG в Україні*. URL: https://kpmg.com/ua/uk/services/advisory/esg/cbam.html

24. Впровадження цифрової екосистеми DREAM. *Департамент цифрової трансформації Харківської міської ради*. URL: https://digital.kharkivrada.gov.ua/nashi-proekty/dream/

25. Відновлення України — масштабний процес. *DREAM: Державна цифрова екосистема управління відновленням*. URL: https://dream.gov.ua/ua/info/about-dream

REFERENCES

1. Smith, A. (2005). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. The Electronic Classics Series. Pennsylvania State University. https://www.rrojasdatabank.info/Wealth-Nations.pdf
2. Amosha, O. I., & Salomatina, L. M. (2017). Innovatsiinyi rozvytok promyslovykh pidpryiemstv u rehionakh: problemy ta perspektyvy [Innovative development of industrial enterprises in the regions: Problems and prospects]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 3(664), 20–34. [in Ukrainian].
3. Vlasenko, T., & Tretiak, A. (2024). Innovatsiini pidkhody do upravlinnia transformatsiieiu orhanizatsiinykh struktur intehrovanykh ahrarnykh pidpryiemstv [Innovative approaches to managing the transformation of organizational structures of integrated agricultural enterprises]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, 3, 236–241. https://doi.org/10.31891/mdes/2024-13-33 [in Ukrainian].
4. Heiets, V. M., & Semynozhenko, V. P. (2006). *Innovatsiini perspektyvy Ukrainy* [Innovative prospects of Ukraine]. Kharkiv: Konstanta. 272 p. [in Ukrainian].
5. Illiashenko, S. M. (2010). Stratehichne upravlinnia innovatsiinoiu diialnistiu pidpryiemstva na zasadakh marketynhu innovatsii [Strategic management of enterprise innovation activities based on innovation marketing]. *Aktualni problemy ekonomiky – Actual Problems of Economics*, 12, 111–119. [in Ukrainian].
6. Ilchuk, M. M., Svynous, I. V., & Tomashevska, O. A. (2024). Metodychni pidkhody do otsinky efektyvnosti innovatsiinoi diialnosti u silskomu hospodarstvi [Methodological approaches to evaluating the effectiveness of innovative activities in agriculture]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable Development of Economy*, 3(50), 115–122. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-18 [in Ukrainian].
7. Lahodiienko, Volodymyr V., Artemenko, L. P., & Lahodiienko, Vladyslav V. (2023). Innovatsiino-oriientovana stratehiia pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpryiemstv kharchovoi promyslovosti [Innovation-oriented strategy for improving the competitiveness of food industry enterprises]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky – Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, 8(2), 89–95. https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-12 [in Ukrainian].
8. Pylypenko, A. A. (2008). *Stratehichna intehratsiia pidpryiemstv: mekhanizm upravlinnia ta modeliuvannia rozvytku* [Strategic integration of enterprises: Management mechanism and development modeling]. Kharkiv: INZHEK. 408 p. [in Ukrainian].
9. Redko, K. Yu., Harnyk, O. A., & Lukianykhin, V. O. (2024). Otsinka vplyvu innovatsiinoho potentsialu na ekonomichnyi rozvytok: ukrainskyi kontekst [Assessment of the impact of innovation potential on economic development: The Ukrainian context]. *Akademichni vizii – Academic Visions*, 32, 1–13. https://doi.org/10.5281/zenodo.12069688 [in Ukrainian].
10. Fedulova, L. I., Shovkun, I. A., Zakharin, S. V., Khaustov, V. K., & Mykolaichuk, N. S. (2008). *Tekhnolohichna modernizatsiia promyslovosti Ukrainy* [Technological modernization of Ukrainian industry] (L. I. Fedulova, Ed.). Kyiv: Institute for Economics and Forecasting, National Academy of Sciences of Ukraine. 472 p. [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine. (2019). Pro Osnovni zasady (stratehiiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period up to 2030]: Law of Ukraine No. 2697-VIII of February 28, 2019. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#Text [in Ukrainian].
12. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2021). Natsionalna ekonomichna stratehiia na period do 2030 roku [National Economic Strategy for the Period up to 2030]: Resolution No. 179 of March 3, 2021. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-п#Text [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Pro osnovni zasady derzhavnoi klimatychnoi polityky [On the Basic Principles of State Climate Policy]: Law of Ukraine No. 3991-IX of October 8, 2024. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3991-20#Text [in Ukrainian].
14. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026). Dovhostrokova stratehiia nyzkovuhletsevoho rozvytku Ukrainy do 2050 roku [Long-Term Low-Carbon Development Strategy of Ukraine until 2050]: Order No. 561-r of June 10, 2026. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-2026-p#Text [in Ukrainian].
15. Verkhovna Rada of Ukraine. (2021). Pro enerhetychnu efektyvnist [On Energy Efficiency]: Law of Ukraine No. 1818-IX of October 21, 2021. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1818-20#Text [in Ukrainian].
16. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). Enerhetychna stratehiia Ukrainy na period do 2050 roku [Energy Strategy of Ukraine for the Period up to 2050]: Order No. 373-r of April 21, 2023. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-p#Text [in Ukrainian].
17. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Natsionalnyi plan upravlinnia vidkhodamy do 2033 roku [National Waste Management Plan until 2033]: Order No. 1353-r of December 27, 2024. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2024-p#Text [in Ukrainian].
18. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Stratehiia tsyfrovoho rozvytku innovatsiinoi diialnosti Ukrainy na period do 2030 roku [Strategy for the Digital Development of Innovation Activities in Ukraine for the Period up to 2030]: Order No. 1351-r of December 31, 2024, as amended. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-p#Text [in Ukrainian].
19. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024). Stratehiia rozvytku silskoho hospodarstva ta silskykh terytorii v Ukraini na period do 2030 roku [Strategy for the Development of Agriculture and Rural Areas in Ukraine for the Period up to 2030]: Order No. 1163-r of November 15, 2024, as amended. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2024-p#Text [in Ukrainian].
20. European Integration Portal. (2024, June 27). Ukraina zatverdyla Natsionalnyi plan z enerhetyky ta klimatu [Ukraine approved the National Energy and Climate Plan]. https://eu-ua.kmu.gov.ua/news/ukrayina-zatverdyla-natsionalnyj-plan-z-energetyky-ta-klimatu/ [in Ukrainian].
21. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026). Natsionalnyi plan z enerhetyky ta klimatu na period do 2030 roku [National Energy and Climate Plan for the Period up to 2030]: Order No. 562-r of June 10, 2026. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/562-2026-p#Text [in Ukrainian].
22. Bondar, H. (2026, June 29). Vplyv CBAM na Ukrainu vyiavyvsia u 200 raziv bilshym, nizh prohnozuvala Yevrokomisiia, – ekspert [The impact of CBAM on Ukraine turned out to be 200 times greater than the European Commission predicted, according to an expert]. *UNIAN*. https://www.unian.ua/economics/other/vpliv-cbam-na-ukrajinu-viyavivsya-u-200-raziv-bilshim-nizh-prognozuvala-yevrokomisiya-ekspert-13426440.html [in Ukrainian].
23. KPMG Ukraine. (n.d.). Mekhanizm koryhuvannia prykordonnoho vuhletsevoho podatku (CBAM) [Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)]. https://kpmg.com/ua/uk/services/advisory/esg/cbam.html [in Ukrainian].

24. Department of Digital Transformation of Kharkiv City Council. (n.d.). Vprovadzhennia tsyfrovoi ekosystemy DREAM [Implementation of the DREAM digital ecosystem]. https://digital.kharkivrada.gov.ua/nashi-proekty/dream/ [in Ukrainian].

25. DREAM. (n.d.). Vidnovlennia Ukrainy – masshtabnyi protses [Ukraine's recovery is a large-scale process]. https://dream.gov.ua/ua/info/about-dream [in Ukrainian].

CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR INTEGRATING "GREEN" MANAGEMENT MECHANISMS INTO UKRAINE'S ECONOMIC POLICY

MAISTRENKO Olga
Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

This article provides a theoretical and methodological substantiation and develops a conceptual architecture for integrating mechanisms to manage "green" competitiveness into Ukraine's national economic policy framework, specifically within the context of post-war reconstruction and the challenges of European integration. It argues that the traditional practice of fragmented regulation has exhausted its potential; therefore, it proposes a transition to a systemic interaction model (a "policy mix"). This model integrates institutional, economic, organizational-managerial, innovation-technological, and human resource/motivational mechanisms, alongside instruments for state support and the incentivization of responsible conduct. The study establishes the pivotal role of an information-digital framework – acting as an overarching meta-structure – that ensures the interoperability of various state platforms (DREAM, EcoSystem, Prozorro, DAR, AKIS, SaveEcoBot, Diia) and enables the practical application of a "green filter" tool in the management of public investments. Furthermore, the article presents a detailed analysis of the targets set out in the National Energy and Climate Plan (NECP) through 2030 and assesses the risks the European Union's Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM) poses to key domestic export sectors. The study identifies internal institutional and financial distortions within the economic mechanism and proposes solutions through the development of green auctions, preferential lending, and environmental insurance. It explores the intergenerational dimension of the motivational and human resources mechanism through the lens of developing "green" human capital. It is demonstrated that implementing the proposed concept will generate a significant multiplier effect across five key dimensions – ranging from environmental sustainability to international competitiveness. Furthermore, actively leveraging domestic potential regarding critical raw materials will enable the national economy to become a key technological partner for the EU in the clean technology (Clean-tech) sector. It is argued that Ukraine's substantial reserves of critical raw materials provide a unique foundation for modernization based on the "Build Back Better" principle, as well as for integration into European value chains.

Keywords: national economic policy, integrated mechanisms, European Green Deal, National Energy and Climate Plan (NECP), digital superstructure, "green filter," sustainable development, post-war reconstruction.